

Zasavski udacnik

★ Glasilo Osvobodilne fronte okraja Trbovlje ★

Leto I.

Trbovlje, 22. maja 1948

Štev. 12.

Maršal Tito praznuje 25. maja 56. leto svojega življenja v borbi proti nasilju za našo sveto in pravično stvar

Življenje in delo tov. Tita je neločljivo povezano z delom naših borcev povezano z zgodovino junaške Komunistične partije Jugoslavije, ki se je v letih stare predaprilske Jugoslavije borila za našo nacionalno enakopravnost, za bratstvo in edinstvo, za uničenje izkoriščevalskega sistema kapitala, ki je tlačil naše narode, in nam prinesla rešitev šele z NOB tako, da danes korakamo po odkriti ravni poti v nov družabni red pod vodstvom tov. Tita.

Leta 1892. — 25. maja se je rodil v malem mestecu Klanec v Hrvatskem Zagorju mož, katerega ime nosijo danes s spoštovanjem ne samo narodi Jugoslavije, Primorja, Koroške, SZ, temveč tudi narodi vseh demokratičnih držav, ime na katerega danes s spoštovanjem zrejo tudi ostali nam nenaklonjeni elementi. To ime je lik neustrašivega borca narodov Jugoslavije, to ime je jugoslovanski narod sam, to ime je maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito.

Že v mladosti je okusil vse trpljenje takratne madžarske in avstrijske aristokracije, ki je hotela uničiti mali slovenski in hrvatski narod, toda že kot mladenič je čutil v sebi uporno silo do izkoriščevalcev, ki so izmzgavali delovno ljudstvo. Že takrat, ko se je še učil obrti kot železostugar se je boril proti takratnemu sistemu izkoriščanja. Prišla je prva svetovna vojna, z njo propad Avstro-ogrsko monarhije. Stara kraljevina SHS, ki je nastala po volji zapadnih velitelj ni prinesla narodom Jugoslavije svobode, ampak izkoriščanje in uničevanje našega narodnega premoženja ter hujškanje naroda proti narodu. Cilj vodstva stare Jugoslavije je bil ustvariti sovrainstvo med narodi. Najboljši borci naših narodov so krvaveli v ječah, umirali, se skrivali zato, da pomagajo svojemu narodu in pripravijo vse potrebno, za odločilne bitke in ta bitka je prišla. Tudi naš vodja maršal Tito je okusil dobre Lopotlave, Mariborske kaznilnice, toda njegova uporna pest je zmagala. Ko se je po l. 1937. vrnil iz Rusije, da uredi nezdrave odnose in prevzel vodstvo KPJ, je bil on tisti, ki je uredil nepravilnosti nacionalnega vprašanja in s pravičnim postavljanjem tega vprašanja postavil trdne temelje borbe, borbe za upor, kateri je vzplamtel v l. 1941. Tito vodja upora jugoslovanskih narodov, ime ki si ga slišal v času NOB po vseh krajih Jugoslavije, Albanije, Gorice, Trsta, Koroške je povsod sprožilo vihar navdušenja in odobravanja ker se je narod zavedal, da je »Tito samo eden«.

Marsikdo se je vprašal, kdo je Tito, kdo je ta kmečki sin iz Hrvatskega Zagorja, sin Hrvata in Slovenke, ta industrijski proletarec, strugar, ki se je udeležil bojev ruske državljanske vojne in borcev, ki stoji danes na čelu jugoslovanskih narodov, borec, ki je pokrenil narodno vstajo v Srbiji organiziral prve

odrede partizanov, vstopil v zvezo vseh svobodoljubnih skupin in ustvaril tekom borb, sedmih ofenziv epopeje Kozare, Drvara ogromno, silno enoto NOV in Partizanskih odredov Jugoslavije, ki je stalno rasla in se krepila ter končno izvojevala zmago. To je današnja hrabra Jugoslovanska armija, katere vodja je naš maršal Tito.

Našo Armado, ki je prva za bratsko Rdečo Armado, je ustvaril in vodil Tito, katerega osebnost lahko primerjamo, z zgodovinskimi junaki drugih narodov. Minjin, Požarski, ruski osvobodilni borci, mehikanski Juarez, orleanška junakinja Jeanne d'Arc so zgodovinski heroji, katerih nobeden pa ni v tako težkih okoliščinah dosegel takšne uspehe, kakor Tito.

V teku borbe je rasla njegova osebnost. Do pričetka borb še malo poznano naraščajočih četah in brigadah, pa so borci govorili le o neustrašenem vodji Titu. Izdajalci in okupator se je tresel, pred nastopajočimi partizanskimi enotami maršala Tita. Kakor organizator naše vojske, tako je Tito tudi ustvarjatelj naše nove državnosti, naše nove Demokratične federativne ljudske republike Jugoslavije.

Zasedanje v Bihacu in Jajcu, kjer so bili postavljeni temelji današnje nedeljive Jugoslavije, je brez dvoma največja zasluga tov. maršala Tita, ki je znal povezati narode Jugoslavije v enotno granitno celoto. Tito je bil tisti, ki je v času osvobodilne borbe odločno postavil zahteve glede naše Primorske in Koroške, katero nam danes nenaklonjene svetovne sile ne priznavajo. To kar je Tito na obletnici Prve dalmatinske

brigade poudaril »Tujega nočemo, svojega ne damo«, to poudarja še danes, poudarjal bo še jutri, dokler ne bodo vsi narodi uživali tisto svobodno sonce,

katere uživamo mi, državljani svobodne in neodvisne Titove FLRJ.

Narodi Jugoslavije vidijo v osebi tov. Tita jamstvo za obstoj in napredek svoje domovine in naroda. Za Tita in s Titovim imenom so šli borci v borbo proti okupatorju. Tito je odmevalo v manifestacijah po naših mestih preko naše domovine Trstu, Pulju, Go, rici. Tito je naš in mi hočemo k Jugoslaviji. Tito je poziv v borbi za svobodo, v borbi za mir, v borbi za naš plan in njegovo izvedbo, v borbi za popolno neodvisnost, v borbi za združitev vseh jugoslovanskih narodov v srečni skupni dom.

V Jugoslaviji je zmagal nov družbeni red in si zmagovito utiral pot za to, ker ga vodi človek, ki je s srcem in dušo predan ljudstvu in ga ljudstvo obožuje, ker je šel po stopinjah Marxa i Lenina. Iz vseh naših src nam prihaja enodašnja želja, ki ni samo želja nas, ampak tudi vseh src, delovnega ljudstva sveta:

Naj živi naš voditelj in učitelj jugoslovanskih narodov maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito!

Naj živi velika nepremagljiva zastava Marxa, Engelsa, Lenina. Stalina, našega drugega Tita v borbi za naš plan in našo neodvisnost!

Prvi manifestativni izlet zveze borcev na Mrzlici

Delovna brigada zveze borcev Hrastnik si je prijorila prehodno zastavico

V nedeljo dne 16. maja je bil prvi množični izlet Zveze borcev na Mrzlici. Kljub slabim vremenskim prilikam, ki so se kazale zlasti v zgodnjih jutranjih urah, so se proti Mrzlici razvile dolge kolone borcev in bork članov Zveze iz vseh strani okraja. Izlet je imel predvsem manifestativni značaj, katerega namen je bil, da se vsi borci in borke iz narodno osvobodilne borbe tesno združijo med seboj, ter v čim tesnejši povezanosti nadaljujejo borbo — za izvedbo petletnega plana.

V svojem govornu je tajnik Okrajne Zveze borcev jasno prikazal pomen te organizacije ter prikazal uspehe delavskih brigad ZB. V tromesečnem tekmovanju se je do sedaj najbolj pokazala kakor pri organizaciji tako tudi pri delu delovna brigada ZB Hrastnik, katere je prejela v znak priznanja podvigov njenih članov okrajno prehodno zastavico. Prejeli so jo člani s parolo, da se bodo še dosledneje borili tako, da bo enkrat prešla v njihovo trajno last. Omenjena brigada je napravila v tromesečnem tekmovanju 2193 delovnih ur, imeča 3 dobro uspele kulturne prire-

ditve in darovala za pomoč borečemu ljudstvu Grčije 7383 din. Prejeta prehodna zastavica jih bo vodila v še večje uspehe, s katerimi bodo doprinašali k izvedbi petletnega plana in bodo za vzgled vsem ostalim delovnim brigadam v okraju.

Podan je bil tudi pester kulturni program, ki so ga izvedli »Titovi črni pionirji« in pa godbe iz Trbovlj in Radeč. Razvila se je zabava med katero so nastopili tudi fizikturniki in prikazali vaje s katerimi bodo nastopili na vseslovenskem izletu v Pragi. Izlet je zbudil v množici veliko zadovoljstvo ter se bo v bodoče še ponovil, a tokrat še v večji udeležbi in z boljšo organizacijo.

MLADINA SREDNJIH IN STROKOVNIH ŠOL

Zastopaj herojsko borbo mladine v izvrševanju planskih nalog! Prijavljaj se za republiške akcije — Sežana — Dutovlje — Nova Gorica!

Okrajni odbor LMS
TRBOVLJE

Delovni kolektiv rudnika Trbovlje najboljši slovenski rudnik v mesecu aprilu

Na tekmovalni seji Zveznega tajništva rudarske industrije za Slovenijo, katera se je vršila dne 14. t. m. ob 16. uri na sedežu v Trbovljah, je na podlagi rezultatov in mesečnih poročil bil ugotovljen najboljši kolektiv za mesec april.

Najboljši delovni kolektiv je rudnik Trbovljev, ki je v A skupini dosegel najboljše rezultate. Čeprav je rudnik Hrastnik po proizvodnji najboljši v A skupini, ni mogel doseči tega mesta že zaradi velikega števila neopravičenih izostankov in zvišanja proizvodnih stroškov. Rudnik Trbovlje je v mesecu aprilu prekorajl plan za 0.7 odstotka, zmanjšal proizvodne stroške za 2.4 %, prav lep uspeh je pri prihrankih na razstrelivu, kjer je prihranjeno 40 %. Od vseh rudnikov ima rudnik Trbovlje tudi najboljše uvedeno način dela po normah, saj dela 64.2% zaposlenega osebja po tehnično postavljenih normah. Neopravičenih izostankov ima rudnik Trbovlje 1.1 % in je proti mesecu marcu uspel, da je znižal neopravičene izostanke za 0.2 odstotka, kar pa še ni zadovoljivo. Po točkah ima rudnik Trbovlje — 112.5. Drugo mesto je zasedel zmagovalce v majske tekmovalju, rudnik Velenje, kateri je presegel plan za 0.6 %, zboljšal kvaliteto proizvodnje za 18.51 odstotka in prihranil na lesu 9.83 %

in na razstrelivu 5.58 %. Neopravičenih izostankov ima 0.6 %.

Tretje mesto v A skupini je dosegel rudnik Zagorje, kateri je prekorajl plan za 1.6 %. Kvaliteto premoga je izboljšal za 0.7 % in prihranil na materialu za 20 %. Neopravičenih izostankov pa ima Zagorje 1 % za 1.4 odstotka boljše od marca.

Rudnik Hrastnik, ki je po proizvodnji najboljši, je dosegel šele četrto mesto, kljub temu, da je plan presegel za 1.8 % ima pa zvišane proizvodne stroške in 2.4 % neopravičenih izostankov. V tem pogledu bo treba v vrstah delovnega kolektiva rudnika Hrastnik še mnogo dela, da se izboljša delovna disciplina, katera mu onemogoča boljše rezultate.

Na petem mestu je delovni kolektiv rudnika Senovo, ki pa ni dosegel plana pa 9.38 %. Neopravičenih izostankov ima 1.7 %. Pripomniti je treba, da so se prilike v rudniku Senovo sorazmerno izboljšale, vendar pa so imeli razne jamske težkoče, katere so ovirale izpolnitve plana.

V skupini B je upravičeno zasedel prvo mesto rudnik Zabukovca, ki je presegel plan za 8.2%. Prihranil je na materialu 34 %, neopravičenih izostankov pa ima 1.7 %. Prav uspešna

je tudi mladinska številka 2, ki je presegla normo za 103 % in številka 5, katera je presegla normo za 105%. Težkoče so pa pri mladinski številki 16, ki je dosegla samo 55 %.

Drugo mesto je zasedel rudnik Hudajama, ki je plan presegel za 1.7 %, neopravičenih izostankov pa ima 0.6 odstotka. Tretje mesto je pripadlo rudniku Pečovnik, kateri je presegel plan za 1.25%. Četrti je rudnik Krmelj v št. Janžu, ki je presegel plan za dva odstotka. Peti je rudnik Ljuboje, ki je plan presegel za 1.4% in šesti rudnik Kočevje, ki ni dosegel plana za 5%.

V skupini C je prvo mesto pripadlo rudniku Črna-Kaolin, ki je plan presegel za 6.2%, ter ima samo 0.4 % neopravičenih izostankov. Drugo mesto je pripadlo rudniku Idrija, ki je plan presegel za 1 %, neopravičenih izostankov pa ima 0.06 %. Tretje mesto je dosegel rudnik Pleše-Škofljica, ki je presegel plan za 2% in ima neopravičenih izostankov 0.4 %.

Ob zaključku seje je bilo poudarjeno, da se še vedno ni uredilo vprašanje pravilnega poročanja o uspehih mladinskih števil, ki tudi neredno pošiljajo poročila ter se zaradi tega ne more določiti najboljše mladinske številke za dotični mesec.

Zavarujmo zdravje in življenje rudarja

Vzroki številnih nezgod, katerih število po naših prejemovnikih iz meseca v mesec narašča, so v največji meri v slabem in nepravilnem tesarjenju ter nezadostnem paženju stropov in sten, predvsem na odkopih. Nekateri rudarji vse premalo pazijo, kakšne stropnike morajo vzeti za svoje delovišče — odkop, da bodo isti prenašali silo pritiska. Stropnik mora imeti predpisano debelino in ne sme biti preveč grčav ali celo preperel. Pri nameščanju stropnika je treba paziti na to, da se ga dobro vgnezdi v premogovno steno, pri starem odkopu pa naj se vsaj dotika stropnikov že zasutega odkopa.

Pod stropnik, ki je daljši od 2.5 m je treba dati vedno poleg stranskih še srednje stojke. Stojka mora biti pravilno in zadostno zažebljena, postavljena v gnezda ali na vkopano podlogo in tako tesno zabita, da je niti strel, niti predmet, ki bi eventualno udaril ob njo, ne more izbiti izpod stropnika. Ako deluje na stojko pritisk tudi od strani, jo je treba vedno ojačiti s stransko razporo in sicer v smeri proti pritisku. Na kraju samega odkopa, kjer eventualno ni mogoče takoj postaviti srednje stojke, je treba stropnik podpreti s križno oporo. Vsak stropnik mora biti razprt z dvema stranskima razporama in sicer ob obeh straneh odkopa.

Strop mora biti tako gosto opažen s krajniki, da je nemogoče padanje hribine ali zasip v takih kosih, ki bi mogli pri padanju poškodovati spodaj zaposlenega delavca. Isto velja tudi za stene odkopa.

Tesarba, ureditev delovišča in pa orodje na delovišču samem, so zrcala delovne skupine, predvsem zrcalo prvopisanega kopača. Slaba tesarba, nered in nesnaga na delovišču ter razmetano in pokvarjeno orodje, povedo, da na takem delovišču gospodar! slabo kvalificiran kopač. Prav tako karakterizirajo kopača tudi primeri nezgod. Kopač, ki lahko brez oporekovanja nosi ta naziv, vedno pazi na delavce svoje skupine ter jih poučuje in stalno opozarja na nevarnosti, ki so zvezane z delom v jami.

Poudarjamo tudi, zaradi pravilnega razumevanja, da je v naših rudnikih večina rudarjev — kopačev, ki zaslu-

žijo vse priznanje in pohvalo za svoje delo, naletimo pa tudi na primere, ko že aova tesarba včasih v kakšni progi izgleda tako, kot meh raztegnjene harmonike pijanega godca. V primeru take tesarbe pač ni nič čudnega, če se vprašujemo od kod taki pritiski, da so tesarji stalno v progah.

Zelo vidno mesto po številu nezgod zavzemajo dosedaj rudniki Trbovlje, Zagorje, Hrastnik in Senovo. Nad polovico nezgod v imenovanih rudnikih povzročajo nepravilno tesarjenje in nezadostna briga kvalificiranih kopačev za svoje tovaršice, za katere so sicer dolžni skrbeti, da jih vzgojijo v kvalificirane rudarje, da ne bo ogroženo njihovo zdravje in življenje. Odgovornost za tako številne nezgode pa ne pada samo na kopače. Nezgode v obratu so tudi zrcalo nadzornega in vodilnega osebja tega obrata. Kjer je v obratu vodilni kader na svojem mestu, tam so nezgode manj številne in njih povzročitelji ter vzroki so drugačnega značaja.

Prepričani smo, da ne bomo beležili izboljšanja v tem vprašanju vse dotlej, dokler ne bodo uprave rudni-

kov in obratovodstva vzela odgovornosti za nezgode bolj resno.

Precejšnje število nezgod v rudarstvu je tudi pri odvažanju in privajanju premoža ter pri spravljanju in prevažanju jamskega lesa. Tudi tu manjka budnosti in čuta odgovornosti uprav in obratovodstev samih.

Pri potrebnih merah za zmanjšanje števila nezgod, pa so dolžni tesno sodelovati in pomagati obratni delavski inspektorji, zaščitne komisije in sindikalni pododbori. Zberite enkrat vse podatke in izračunajte škodo, ki jo povzročate s tem, da posvečate premalo pažnje preprečevanju nezgod v obratih. Zberite zaradi nezgod izgubljene dneve pomnožite jih s povprečno jamsko storitvijo, pa boste razumeli, zakaj plan tako težko izpolnjujete. Iste dnevnice pomnožite s povprečno hranašino poškodovanega delavca, in rezultat vam bo povedal koliko oškodujete državno blagajno vsak dan, ne da bi upoštevali še to, da je marsikateremu odvzeto zdravje za dolgo dobo, nekaterim za vse življenje.

Delovni kadri so temelj socialistične družbe, to je naše najdražje, zato je dolžnost nas vseh, da jih čuvamo in očuvamo.

Rudarski delovni inspektorat Trbovlje

III. plenum OF Trbovlje je kritično pregledal dosedanje delo

Na tretjem zasedanju okrajnega plenuma OF Trbovlje se je zbralo v petek dne 14. maja 1948. v Trbovljah preko 200 aktivistov. Plenum je kritično pregledal dosedanje delo in proučil sklepe II. kongresa OF v Ljubljani. Predsednik IO OF Trbovlje Šorn Ivan je otvoril zasedanje in podal besedo okrajnemu sekretarju tovarišu Ribič Lojzetu, ki je v izčrpnem referatu nakazal glavne smernice kongresa v zvezi s politično situacijo doma in v svetu.

Med drugim je tovariš sekretar omenil, da nam je II. kongres sam nakazal smernice za nadaljnje delo in uspehe Fronte in vključbu temu, da skušajo nasprotniki OF razbiti naše vrste, jim to ne bo uspelo. Nakazal je tipičen primer delovanja nasprotnikov, ki se po eni strani hlinijo, da so naši, po drugi strani pa sprovajajo direktive Vatikan,

kot na primer duhovnika iz Čemšenika in Izlake, ki sta ravno v času procesa, ki se je vršil v Ljubljani pobegnila neznanu kam. Izčrpano je nakazal politiko Maršalovega plana in politiko Vatikanu v zvezi s svetovno situacijo.

Močne sile delovnega ljudstva Jugoslavije so nam porok, da bomo v naši gospodarski borbi uspeli, za kar nam jamčita naša OF na čelu s KP.

Predsednik OF tov. Šorn Ivan je nato podal organizacijske naloge OF in množičnih organizacij, v diskusiji, ki se je razvila na oba referata, so delegati plenuma in ostali aktivisti kritično ugotavljali napake dosedanjega dela in sprejeli sklepe, da se delo fronte poživijo po nalogah, ki jih je zadal II. kongres. Predsednik okrajnega fizkulturnega odbora je v diskusiji naglasil pomen fiz-

kulture in opozoril na pomoč in sodelovanje pri Titovi štafeti in okrajnem fizkulturnem nastopu. Vsi navzoči so to z odobravanjem sprejeli na znanje in obljubili, da hočejo letošnjo štafeto v čast maršala Tita na najbolj svečan način organizirati. V referatu tov. Jenseška Janeza so bile nakazane glavne napake pri gradnji zadržnih domov in poudarjeno, da je treba večje aktivnosti pri tem delu. Poudaril je nepravilen odnos sekretarja v Radečah, ki zavira delo. Na drugi strani pa je pohvalil uspešno delo v Dolah pri Litiji. Pohvalil je tudi delo v Mlinšah in v Čečah, kjer so izmenjali stari odbor za gradnjo in je novi odbor uspešno zagrabil za delo. Poudaril je še, da se krajevne uprave le preveč zanašajo na pomoč sindikatov, da pa je to nepravilno in da morajo sami pokazati malo več volje in pomoči ne bo izostala.

Po živahni diskusiji je imel zaključno besedo tovariš sekretar, ki je poudaril važnost plenuma za kritičen pregled dela. Vključbu temu, da je bilo na plenumu dosti kritike je to popolnoma pravilno, kritika je bila vedno orožje v naših rokah in je pravilno usmerjala naše delo. Zaradi tega je potrebno, da podvojimo naše napore za dosego in presego planskih nalog.

Pionir — junak dela

»Kajuhov« odred se nahaja na skrajni točki trboveljskega okraja v vasi Dele pri Litiji. Čeprav ni tja nobenih prometnih zvez in je le malo novic o tej vasi, je bila na Doleh 27. aprila otvoritev zadržnega doma, prvega zadržnega doma v okraju.

Tudi pionirski odred je kot celota pripomogel k temu s svojim udarniškim delom. Ves odred je napravil 184 udarniških ur. Največ zaslug pa ima pri delu načelnik odreda Novak Ivan, ki je s svojim vzgledom in marljivostjo mobiliziral še ostale pionirje. Zato je tudi na dan otvoritve dobil v znak priznanja bronasto značko od okrajnega odbora OF Trbovlje.

Pionir Novak Ivan je učenec četrtega razreda osnovne šole. V šoli je zelo marljiv. Pionirji so ga takoj v začetku leta izvolili za načelnika odreda. Svoje funkcije se prav dobro zaveda in vse naloge pionirske organizacije izvršuje dosledno. Za časa okupacije je bil skupno s starši izseljen v Nemčijo, kjer je že kot mali deček doživel marsikaj. Dva njegova brata sta služila tudi v narodno osvobodilni vojski.

Tovariš Novak naj bo vsem pionirjem za vzgled. Njegovo delo nam jasno kaže, da ni samo član pionirske organizacije, ampak, da se kot tak svojih nalog tudi dobro zaveda. Zaveda se tudi svoje prve naloge, učenja in pokaže povsod uspehe.

Okrajni pionirski štab mu k odlikovanju iskreno čestita in mu želi še nadaljnjih uspehov pri njegovem delu.

Okrajni pionirski štab Trbovlje.

Mladinci — mladinke!

V mesecu, ko proslavljamo zgodovinske dneve našega naroda, se obenem pripravljamo na okrajni plenum LMS, okraja Trbovlje, ki se bo vršil dne dne 30. maja 1948.

Pred plenumom naj našti aktivisti še bolj poživijo svoje delo, tako da bo imela mladinska organizacija na plenumu čim boljše rezultate svojega dela v svojem prvem četrtletju. Da bodo pa lahko to dosegli je potrebno poživiti in vnesti v naše aktivne več kulturno-prosvetnega dela in politični študij. Uvesti v aktivne duh tekmovalja, tako da bo plenum res obračun dela prvega tromesečja. Plenum bo pregledal dosedanje delo in pokazal nove smernice, po katerih bo še z večjim elanom delala naša mladinska organizacija, ter čim več doprinesla k izpolnitvi petletnega plana. J.

Fizkulturniki morajo stopati v prvih vrstah borcev za izgradnjo in procvit ter svobodo nove Jugoslavije

Zboljšajmo organizacijo dela pri gradnji zadružnih domov

Gradnja zadružnih domov v Trboveljskem okraju dobiva vedno večji razmah, kar je posebno poudariti za gradilišča Dole pri Litiji, Mlinše, Čeče in Zidani most, dočim imamo na drugi strani primere kot Praprotno in Izlake, kjer se le preveč zanašajo na pomoč od strani sindikatov, ne da bi sami poprijeli za delo. Konferenca vseh krajevnih uprav, katera se je vršila 11. maja, je te stvari tudi potrdila.

Iz poročil je bilo razvidno, da so se v Čečah po premaganih težavah pravilno lotili dela. V Čečah je bivša uprava za gradnjo zavirala delo. V upravo so se vrinili razni spekulanti, ki jim ni bilo pri srcu, da se gradi zadružni dom. Po odstranitvi teh je delo zaživelo in so uspehi že vidni. Delo na stavbišču se je pričelo šele 10. maja. Prebivalstvo je sklenilo, da vse to, kar so zamudili, hoče sedaj nadoknaditi. Vkljub temu, da zadružni dom v Čečah ni letos v planu, ga hočejo na vsak način do jeseni izvršiti. Takoj prvi dan je bilo izvršenih preko 100 ur in zbranega 18 m³ lesa. Dosedaj zbrane obveze za delo s strani domače masovne organizacije znašajo preko 2000 delovnih ur. Apnenice Hrastnik pa so jim nakazale 10 ton apna; poleg tega imajo že skopano jamo za apno, sklenili so pa tudi, da povečajo aktivnost.

Napovedali so tekmovanje gradilišču St. Jurij pod Kumom, Čemšeniku, Trojanam, Mlinšam in Dobovcu v naslednjih točkah:

1. Kdo bo pri tekmovanju zadružnega doma pokazal boljše politično delo na vasi in kdo bo znal prikazati, kakšne važnosti je zadružni dom za podeželje.

Kdo bo dosegel več uspehov pri prostovoljnih prispevkih v materialu in finančnih sredstvih in kje bo sodelovalo več domačinov pri gradnji zadružnega doma.

3. Kdo bo prej dosegel plan gradnje po etapah in kdo bo istega prekoračil.

4. Kdo bo v času gradnje zadružnega doma pokazal boljše uspehe v kulturno-prosvetnem delu in korist zadružnega doma.

5. Kdo bo vodil boljše kontrolo in evidenco storjenega dela in materiala ter točno brez zamude dostavljal poročila.

Gradilišče Zidani most si je priborilo republiško zastavico

Na gradilišču Zidani most je delalo 842 tovarišev, ki so opravili 3898 delovnih ur. Pri tem so dosegli naslednje uspehe: Pripravili so 30.000 kosov opeke, 114 m³ gramoza, zbrali nad 10 ton starega še uporabnega železa, razrušili so 40 m³ starega zidu, izkopal 18 m³ temeljev, zabetonirali 53 m³ temeljev, zazidali 61 m³ zidu in pripravili tri tone gašenega apna. Gradilišče zadružnega doma v Zidanem mostu so lahko dosegli ta veliki uspeh zaradi dobre organizacije dela.

V Praprotnem pa se preveč zanašajo na pomoč sindikatov.

Krajevna uprava je v pregledu priprav in dela zelo počasna in je čakala, da ji vse potrebne priprave izvršijo drugi. Temelji so sicer izkopani ter se bo v kratkem pričelo z zidanjem. Kamenja je na gradilišču dovolj. Domačini se slabo udeležujejo pri gradnji, razen s par izjemami. Napaka pa je bila tudi pri izdelavi načrta, ker se ni delalo sporazumno z ostalimi vaščani in gasilci, ki so hoteli na mestu, kjer se gradi zadružni dom, postaviti gasilski dom. Po sporazumu pa bo v zadružnem domu prostora tudi za gasilstvo. Gasilci, kateri so največini kmetje, pokažejo še največ volje do dela. Z odpravo raznih nedostatkov in z zavestjo, da gradijo dom zase, naj si vaščani vzamejo za vzgled ostale kraje, kjer so si zadružne domove že postavili.

V Dolah pri Litiji bo zadružni dom v celoti dokončan do 31. julija. Dom je bil dograjen v surovem stanju dne 27. aprila t. l. Ker jim je primanjkovalo lesa, so ponovno pobrali obveze in pričeli s sekanjem. Lesa je sedaj zbranega dovolj. Krajevna uprava za gradnjo v Dolah pri Litiji je zavzela pravilno smer in se vsled tega vidijo uspehi. V nasprotju z drugimi krajevnimi upravami pa so pri gradnji delali večinoma sami kmetje in če vzamemo v obzir, da je Krajevni odbor Dole pri Litiji še sam potreben obnove, je to za nje večji uspeh, kakor pa če bi kateri koli drugi KO postavil v istem roku popolnoma nov zadružni dom. V St. Juriju pod Kumom še do danes niso rešili vprašanja zemljišča.

Gradnja zadružnega doma v St. Juriju pod Kumom se je pričela v aprilu tega leta, oziroma se je pričelo z zbiranjem materiala. Do sedaj je delalo na pripravah samo 60 domačinov, kar pa je vsekakor premalo. Krajevna uprava je v pogledu zemljišča bila premalo odločna in energična, vsled česar bi skoraj sama nasedla trgovcu Kendu, kateri zavira gradnjo zaradi zemljišča. Trgovca Kendu naj se zaveda, da bo zadružni dom kljub temu, četudi ne pristane na odstop zemljišča v ta namen postavljen.

V Čemšeniku je potrebno, da se pospeši delo

Pri gradnji zadružnega doma v Čemšeniku je največja krivda v tem, da delo ni zajelo večjega števila ljudi, ker krajevni aktivisti niso znali k temu pravilno pristopiti. Nimajo pravega čuta odgovornosti in se jim stvar ne zdi važna. Razen teh napak niso znali organizirati potrebno delovno silo, niti tiste, s katero so razpolagali, pravilno razporediti. V tem pogledu bo treba v Čemšeniku krep-

ko zgrabiti in ne nasedati raznim prišepetavanjem.

V Mlinšah gre delo dobro naprej.

Temelji za zadružni dom so že izkopani in bodo te dni pričeli z gradnjo doma. V času od februarja pa do danes so pa pripravili potreben gradbeni material, tako da je na gradilišču za graditev vse pripravljeno. Ker jim primanjkuje apna, bodo istega začasno dobili drugje, pričeli pa bodo z gradnjo domačih apnenic (lastnih), tako da bodo s tem krili vse potrebe. Zadalji so si nalogo, da bo dom do roka zgrajen.

V Izlakah so premalo iznajdljivi

Dela pri obnovi zadružnega doma napredujejo prepočasno. Izgovori so, da nimajo suhega lesa za izdelavo oken, vrat in tal, ter da jim manjka to in ono. Dejstvo pa je, da so premalo iznajdljivi, da bi eno ali drugo stvar znali poiskati, ker je ves material, kateri bi bil za gradnjo potreben, zagotovljen od strani republiške uprave. Začasno, dokler ni material nakazan, morajo pač uporabiti vsake možnosti.

V Dobovcu je potrebno več aktivnosti pri domačinih samih

Priprave so se pričele že v mesecu februarju, vendar do danes še ni bilo dosti storjenega. Imajo sicer pripravljeno že nekaj kamenja in peska ter drva za apnenice, splanirane nekaj zemljišča, kjer bo stal zadružni dom, zaradi premale aktivnosti in čuta odgovornosti pa stvar ne napreduje tako kot bi morala. Izgovarjajo se z raznimi izgovori, da je bilo pri njih skoraj vse izseljeno, da ni tega ali onega, kar vse ovira pri gradnji doma. Vzamejo naj si za vzgled Dole pri Litiji, ki so v dosti slabšem ekonomskem položaju, vendar so pri gradnji med prvimi v okraju. Vas Klek in Kotredež pa pripravljata material.

Premiera

„Mature“ na trboveljskem odru

Po daljšem premoru smo v soboto 15. t. m. ponovno doživeli v Trboveljskih premiero. Tokrat je naše sindikalno gledališče v režiji tov. V. Malovrha postavilo na oder »Mature«, delo madžarskega pisatelja Fodorja v prevodu Fr. Albrechta, ki je dejanje prestavil v ljubljensko žensko gimnazijo v šolsko leto 1939/40. O delu samem ni moči trditi, da bi imelo kakšno izrazito idejno vrednost — pisatelj je namreč nanizal vrsto več ali manj »tragičnih« momentov iz proforskega in dijaškega življenja in jih razvil mestoma do pretirane osebne tragike, ki pa vendarle ne učinkuje popolnoma kot ironiziranje nezdravih razmer v šolstvu kapitalistične družbe — za nas pa utegne vendar imeti svoj pomen v tem, da nas skozi vse dogajanje kakor tanka, nevidna nit spremlja občutek velike razlike našega novega šolstva. V dejanju samem se prepleta medsebojno trenje dveh čisto različnih svetov:

profesorja na eni strani, z vsemi značilnostmi, ki mu je poklice zgolj borba za obstanek in je zato od pravega življenja odmaknjen — in dijaškega na drugi strani, s svojo dozorevajočo mladostjo in kipečo življenjsko silo, ki čuti utrip življenja v šoli in izven nje, hkrati s tem pa odmaknjenost svojih profesorjev ter to odtujenost skuša premostiti z mladostno nagajivostjo in norčavostjo, brez zlih namenov, z edino — podzavestno — željo in potrebo, približati se svojim profesorjem, z njimi vred po tudi pravemu življenju, ki diha izven šole.

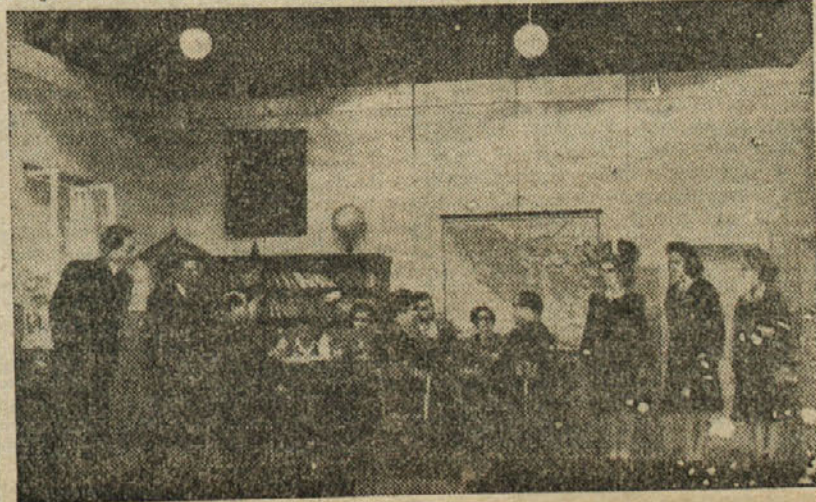
O uprizoritvi sami ni mogoče izreči niti graje, pa tudi ne pohvale. Splošni vtis je bil sicer dober, vendar pa — razen nekaterih izjem — kaj več od povprečnega igranja ni bilo opaziti. Verujemo, da bi delo, kakršno je »Mature« moglo v isti zasedbi še bolj uspeti, če bi se posamezni igralci v svoje vloge bolj poglobili in bi tudi poedini prizori bili kot celota bo-

lje naštudirani. Posledica nezadostne poglobitve je pa ta, da mnogim prizorom manjka pristojnosti in nemelodiozno izzvene v izumetničenih scenah brez prave življenjske stvarnosti. Nezadostna poglobitev namreč nujno povzroči, da igralec svojo vlogo doživlja le tedaj, kadar aktivno poseže v dejanje s svojo besedo, v njemem podajanju vloge pa je popolnoma pasiven in liki gledavec spremlja soigravca, v katerem je trenutno osredotočeno središče prizora, s tem se pa na eni strani odtujaše svoji lastni, v sebi čisto zaključeni vlogi, na drugi strani pa celotnemu prizoru daje videz nepristnosti in narejenosti. Naloga režiserja je, da tako nemo »igranje« koordinira z osebo, na kateri je težišče prizora, kajti vrednost igravca se ne meri po tem kako svojo vlogo govori, marveč kako jo podaja. Vse to pa dokazuje, da se naši režiserji tedne in tedne trudijo s »piljenjem« posameznih vlog (studij vloge je bolj stvar posameznega igravca kakor pa režiserjeval), medtem ko jim za študiranje in »piljenje« prizorov (kot takih ostane vse premalo časa (večinoma šele nekaj dni pred predstavo).

Brezhibno je svojo vlogo odigrala edinole mlada in simpatična novinka Silva Vidičeva, ki je s Katjo Slaparjevo prvič stopila na oder (če smemo verjeti) in takoj dokazala, da bo postala eden stebrov trboveljskega gledališča. Njena igra je globoka, pristna in prepričljiva ter obeta uspehe tudi v težjih, karakternih vlogah. Dobrosrčnega profesorja Čebulo je prav dobro podal V. Malovrh, le da je njegovo slovo v 3. dejanju nenaravno in je v njem veliko preveč tragike. Matematik Vrtač je v osebi J. Paternostra dobil dobrega posnemalca, ki je strogega in doslednega profesorja nakazal brez bistvenih napak. Dobra je bila tudi Mozolčeva (pri vajah je bila še boljše!), vendar v nekaterih prizorih nenaravna. K. Malovrh je svoji sicer tako odlični ravnateljki pojavi precej škodoval s svojo nesigurnostjo vase in s svojim nedozivljanim govorom. Njegova šiška stran je bil prizor s Katjo v 3. dejanju, medtem ko je v drugem dejanju postavil celega ravnatelja. Svoji »nesrečni« ljubezni pa je dal nekoliko preveč tragičnega poudarka. Isto je mogoče trditi o S. Aškerčevi v vlogi zaljubljen profesorice, ki je svoji skrivni ljubezni do ravnatelja dala nekoliko presentimentalno obeležje, je igrala z občutjem in ni delala pomembnejših napak. Zaključni prizor 2. dejanja med njo in Katjo pa spada brez dvoma med najlepše in najdovršenejše celotne predstave. R. Plavšek je kakor običajno igral za publiko; posledica tega je bila, da se je v nekaterih potezah oddaljil od lika šolskega sluga. Profesorji Vidovič, Sirk in Šiška ter učiteljica telovadbe so bile sporedne, dopolnilne vloge, ki pa dejanje vendarle niso povsem dopolnile, najbrže radi tega, ker so jih nosilci (zlasti Sirk in Šiška) vzeli preveč očitno kot nepomembne in odigrali bolj mimogrede.

Kljub zgoraj omejenim nedostatom pa je bil splošen vtis predstave dober in je občinstvo zadovoljno zapuščalo dvorano. Pripomniti pa ju treba, da je uprizoritev »Mature« stvar, pri kateri se režiser resnično težko odloči, ali bi jo izrabil iz njegove šaljive ali tragične plasti (v kolikor o tragiki v »Maturi« sploh mremo govoriti), ali kot ironiziranje tedajnih šolnikov ali pa čisto takšno, kakršna je, brez iskanja globlje resnice. Mislim da Fodorjevi »Mature« slednje najbolj ustreza in smo uverjeni, da bodo igralci pri reprizah po odpravi opisanih pomanjkljivosti (ki so vse lahko odpravljive) ter popolnejšemu doživljanju svojih vlog dali »Mature« v dovršeni obliki. P.F.

**Vsak obrat
in vsaka vas
mora imeti
dopisnika za
»Zasavskega udarnika«**

Fizkultura in šport

Nogomet

SFD Rudar : SFD Železničar (Maribor) 5:2 (2:0)

Ljubitelji nogometnega športa v Trbovljah so bili precej zaskrbljeni v nedeljo 16. maja, ko se je domači Rudar pomeril v prvenstveni tekmi proti Železničarju iz Maribora. Mariborski Železničar je bil kandidat za prvo mesto. Če bi dosegel vsaj neodločen rezultat, bi mu to tudi uspelo. Vsi so z nestrpnostjo pričakovali pričetek tekme, ki naj bi odločila, ali bo Rudar ostal na predzadnjem mestu, ali pa se bo rešil nevarnosti odigranja kvalifikacijskih tekem. Moštvo Rudarja je v nedeljo 16. maja častno rešilo svojo nalogo. Rezultat 5 : 2 ustreza igri, čeprav lahko trdimo, da Železničar ni igral podrejene vloge.

Začetni udarec ima Železničar, ki takoj ostro napade, vendar brez uspeha. Moštvo Rudarja se ne znajde. V 7. minuti nevarna situacija pred golom Rudarja, desna zveza Železničarja ostro strelja z glavo v levi kot, toda žoga gre mimo. Igra valovi iz polja v polje ter ima Železničar delno premoč. V 22. minuti kot proti Železničarju, ki ostane neizkoriščen. V 38. minuti prvega polčasa strelja Mlakar ostro v mrežo, 1 : 0 za Rudarja. Prvi gol je bil plod lepe kombinacije Prince, ki je podal Mlakarju. Takoj za tem nevarna situacija pred golom Rudarja, levo krilo gostov krasno strelja, toda žoga gre nad prečko. V 36. minuti se Prince prebije skozi obrambo in strelja mimo golmana v desni kot. Rudar vodi z 2 : 0. Železničar napada ter nastane v 41. minuti zelo nevarna situacija pred golom Rudarja, golman Ličar s priletnostjo reši v kot, kateri pa ostane neizkoriščen. V zadnji minuti ima priliko še Gačnik, ki pa strelja preko. Polčas se je končal z 2 : 0 za Rudarja.

Drugi polčas prične Železničar z ostrimi napadi, ki pa nimajo uspeha. Po dveh zaporednih kotih na eni in na drugi strani,

strelja Krasnik in že je 3 : 0 za Rudarja. V 13. minuti zopet reši Ličar nevarno situacijo v kot. V 15. minuti strelja Krasnik, žoga se odbije in Gačnik, ki je bil na mestu, jo pošlje v mrežo. Rudar vodi s 4 : 0.

V 18. minuti je zopet uspešen Gačnik, gol pa je krivda vratarja, ki se je za-

Fizkulturni aktivni Trbovlje

V zadnjem času je zavzela fizkulturna razgibanost v aktivnih Trbovljev precejšen razmah. Opaža se to predvsem v sekcijah nogometa in šaha, medtem ko so ostale sekcije že naredile svoje programe za delo v letošnjem letu.

V cilju, da se to fizkulturno življenje usmeri in poživl v še večji meri, je bil na pobudo tov. Jakaša sklican ustanovni sestanek upravnega odbora fizkulturnih aktivov Trbovlj, katerega so se udeležili zastopniki aktivov CRD, cementarne, zapadnega obrata, vzhodnega obrata, mestnega aktiva, elektrarne, Dobrne in gimnazije. Konstituiral se je upravni odbor s predsednikom Jerinom, Kovačem in org. sekretarjem tov. Jakašo na čelu. Formiran je bil disciplinski odbor in propagandni odsek, kakor tudi referenti za posamezne panoge športa, ki so začasno zasedli v delu novega upravnega odbora.

Tekmovanje aktivov v nogometu in šahu

CEMENTARNA : CRD 4 : 1 (2 : 1)
Prva prvenstvena tekma, ki je bila odigrana dne 5. maja 1948 med aktivoma Cementarne in CRD se je končala z zasluzeno zmago aktiva Cementarne, ki je pokazal, da je bolj vigrano moštvo kot CRD.

neel, da bo šla žoga mimo. Rudar vodi že 5 : 0. V 25. minuti Ličar v krasnem stilu brani. Sedaj je Rudar pričel popuščati tempo, ki ga je imel skozi vso igro. V 31. minuti gostje prodrejo in Železničar zopet uspešen in doseže drugi gol. Rezultat 5 : 2, ki se do konca igre ne spremenil kljub prizadevanju obeh moštev. Sodil je prav dobro sodnik Erlih iz Ljubljane. Gledalcev preko 1000, ki so zadovoljni odhajali z igrišča.

V predtekmi sta igrali juniorski moštvi Rudarja in Enotnosti iz Ljubljane prvenstveno nogometno tekmo za prvaka Slovenije. Igra je končala z rezultatom 2 : 2. Sodil je dobro Preslinger iz Celja.

Predvideno je, da bodo trenutno zastopane sekcije nogometa, odbojke, šaha, tenisa in tekmovalna za fizkulturni znak, kasneje pa se bodo v okvir upravnega odbora pritegnile tudi sekcije plavanja, smučanja in planinarstva.

Poudarjalo se je, da ima novi upravni odbor nalogo razgibati fizkulturno življenje po naših aktivih in vzgajati kader za matično društvo SFD Rudar, ki je predstavnik fizkulture Trbovlj.

Na sestanku so bili podrobno razmotrjeni vsi problemi, ki so aktualni za fizkulturno življenje aktivov rudnika, cementarne, elektrarne in ostalih aktivov v Trbovljah. Sklepi, ki so bili na sestanku sprejeti, bodo gotovo mnogo doprinesli k čim večjemu masovnemu udejstvu vseh trbovljskih aktivov na fizkulturnem polju.

CRD nas ni zadovoljil in ni pokazal one igre, katero je predvedel v igri z Rudarjem. Izgleda, da na moštvo CRD precej vpliva izguba srednjega napadalca Mlakarja, ki igra sedaj v prvem moštvu Rudarja. Vendar mislimo, da to ne bi smelo vplivati na igro samo, niti ne bi to smel biti razlog za neuspeh, ker aktiv CRD danes razpolaga z največ talentirane mladine, v katero se vključuje tudi mladina Zunanjega obrata in Glavnega skladišča. Mislimo, da bo aktiv CRD s pravilno organizacijo v bodoče lahko na polju fizkulture še mnogo pokazal.

Omenili bi še, da pričakujemo v bodoče od obeh imenovanih aktivov več discipline kot sta jo pokazala ob pričetku zadnje tekme in smo prepričani, da jih bodo gledali v bodočih tekmah kot prave fizkulturnike današnjega časa.

Da dosežemo večje in boljše rezultate pri gradnji zadružnih domov, moramo aktivizirati vse delovno ljudstvo, moramo utrditi politično in gospodarsko zavest našega kmeta, moramo vzbuditi večji čut odgovornosti krajevnih uprav do ljudstva in Fronte.

DOBRNA-NEŽA : ZAPADNI OBRAT 3 : 1 (3 : 0)

Ta tekma je bila odigrana dne 12. maja. Zmagovalec je bil aktiv Dobrna-Neža, ki je takoj v pričetku pokazal premišljene kombinacije, ki so vodile do rezultata 3 : 0.

FA Zapadni obrat se nam je predstavil kot bolj vigrano moštvo in bi po predvedeni igri in premoči zaslužil lepši rezultat. Najslabšega igralca je imel v vratarju, najboljšega pa v desnem krilu, ki bi s smoternim treningom lahko dosegel lepe uspehe za svoj aktiv.

Posebno je treba pohvaliti organizacijo in red na igrišču za časa tekme, kar je oskrbel FA Dobrna-Neža.

VZHODNI OBRAT : ELEKTRARNA 3 : 1 (1 : 0)

Dne 13. maja je bila odigrana tekma med FA Vzhodni obrat in FA Elektrarna. Zmagalo je mnogo boljše moštvo FA Vzhodni obrat, ki je pokazalo nekaj prav lepih kombinacij in je bilo skoro ves čas v premoči. Moštvo Elektrarne je bilo vdeli, da nima skupnega treninga, vendar smo prepričani, da nam bo v prihodnjih tekmah več pokazalo, ker ima v svojih vrstah največ mladine.

TEKMOVANJE V ŠAHU

Dobrna : Zapadni obrat 5 : 3
Elektrarna : Vzhodni obrat 6 : 1
CRD : Cementarna 5 : 3

Odziv v šahovskem prvenstvu fizkulturnih aktivov je zelo dober in je tudi organizacija na precejšnji višini. Pripomniti pa bi, da bi z malo dobre volje vsi fizkulturni aktivni, ki so do sedaj že tekmovali, lahko našli vsaj po eno tovarišico iz obrata, ki bi sestavljala skupno s tovariši šahovsko moštvo. Prepričani smo, da bo ta nedostatek v bodoče odpravljen.

PRVENSTVA FIZKULTURNIH AKTIVOV V TRBOVLJAH

	Nogomet :				točk	
1. Cementarna	1	1	0	0	4:1	2
2. Dobrna	1	1	0	0	3:1	2
3. Vzhodni obrat	1	1	0	0	3:1	2
4. Zapadni obrat	1	0	0	1	1:3	0
5. Elektrarna	1	0	0	1	1:3	0
6. C. R. D.	1	0	0	1	1:4	0
7. Mestni odbor	0	0	0	0	0:0	0
8. Gimnazija	0	0	0	0	0:0	0
	Šah :					
1. Elektrarna	1	1	0	0	6:1	6
2. Dobrna	1	1	0	0	5:3	5
3. C. R. D.	1	1	0	0	5:3	5
4. Zapadni obrat	1	0	0	1	3:5	3
5. Cementarna	1	0	0	1	3:5	3
6. Vzhodni obrat	1	0	0	1	1:6	1
7. Mestni odbor	0	0	0	0	0:0	0
8. Gimnazija	0	0	0	0	0:0	0
9. Bazenska	0	0	0	0	0:0	0

Gradnja proge Sežana-Dutovlje in Nove Gorice

Kakor vsako leto, bo tudi letos mladina strokovnih in srednjih šol sodelovala pri zveznih in republiških delovnih akcijah. V okraju Trbovlje bomo formirali dve brigadi. Ena bo odšla na gradnjo proge Sežana-Dutovlje 25. junija 1948, a druga na gradnjo Nove Gorice. V obe brigadi bo dal naš okraj 220 mladine. Ostalo bodo prispevali ostali okraji.

Ker vidimo, da je za naš okraj odmerjeno precejšnje število mladincev, bomo k mobilizaciji morali resno pristopiti in odpraviti marsikatero napako in oviro. Prva in največja ovira je s strani staršev, ki ne puščajo svo-

je mladine v akcije. Še sedaj se ne zavedajo, da so mladini delovne akcije šola in razvedrilo, kjer se o enem najlepše vključijo v delo za skupnost. Pa tudi mladina mora imeti jasno sliko o delovnih akcijah. Zavedati se mora, da kot taka čuva in varuje pridobitve NOB, ter jih stalno izpopolnjuje. S tem, da se vključi v skupno delo, aktivno izpopolnjuje petletni plan, ki ni stvar samo enih, ampak vsega delovnega ljudstva. Z vsa resnostjo se naj vključi v delovne akcije, da bo res častno nastopala naše revirje, ki niso znani samo v naši Sloveniji, ampak širom domovine.

Odlomki iz dnevnika NOB iz Španije

Bilo je lepo jesensko vreme meseca oktobra 1938, ko smo se zbrale ednice mednarodnih brigad v Barcelni, glavnem mestu Katalonije, da se poslovimo od španskega naroda. Ne bo mo pozabiti častnega sprejema, ko so nas milijonske množice tega velemešta navdušeno sprejele, posule nas s cvetjem in nas obdarile. Po širokih ulicah so se govorniki zahvaljevali za pomoč, predstavniki vojske in množičnih organizacij, ki smo jo nudili špan-skemu narodu. Med njimi smo videli tudi tov. La Pasionaria-Ibaruri, ki je stala na balkonu poleg Joze Diaza, sekretarja KOŠ in Negrina.

Parada je trajala od 9. do 15. ure. Tudi republikanske enote so zadnji-krat korakale z nami. Za zaščito mesta je bilo dobro pripravljeno in organizirano. Protivojniška artilerija je bila na svojih položajih okrog mesta, tudi nekaj sto lovcov je stalno krožilo po zraku. To orožje, katerega smo videli pri poslovnih paradah v Bar-

celoni na dan pregleda orožja, na zemlji in v zraku, to je artilerijo in aviacijo, s katerim so republikanske sile še razpolagale, bi zadostovalo za zmago nad fašizmom v Španiji, če bi se v sovražnem zaledju izvedla prav tako stroga vojaška kontrola, kot je to bilo na naši strani. Kajti v tej vojaški komisiji so bili tudi japonski oficirji, neposredni predstavniki osi Rim-Berlin-Tokio. Dobro je razumljivo, kako so ti oficirji izvajali kontrolo v Španiji. Francoska delegacija te vojaške komisije je predlagala, da bi vse mednarodne brigade morale biti internirane v taborišču, kar je pa legalna vlada Španije odločno odvrnila in smo ostali še na svobodi v mestih blizu francoske meje.

Po poslovitvi so se naše ednice odpravile iz Barcelone v Bizavora de Tev, kjer smo se posvetili izključno kulturno-političnemu delu na terenu, ko smo čakali na rešitev nadaljnjea transporta v svoje države od koder

smo prišli. Med tem smo imeli še nadalje prijateljske odnose do španskih edinic na fronti in v zaledju, čeprav so nas vojaške komisije pri tem ovirale.

Bilo nam je strogo zabranjeno še nadalje se boriti z orožjem proti fašizmu, to pravico so nam vzeli ti lažni demokrati, češ boljše je malo potrpeti, kakor pa se razburjati. Toda tudi delati v tovarnah nam niso dovolili, obsojeni smo bili zato, ker smo se borili za pravično stvar. Nestrpno smo čakali, kaj bo z nami, bili smo v obroču imperialističnih držav. Demokratične sile so bile takrat še prešibke, da bi nas izrgale iz krepeljiv fašizma, nato ko so nas diplomatskim potom, odneseno s pritiskom razorožili Hinavsko so nas izpraševali ti delegati fašizma, ko so prišli k nam, da so nas številčno in imensko ugotovili, tudi za naše državljanstvo so se zanimali. Po izvršeni kontroli so se francoske-latinsko ameriške, angleške, skandinavske brigade poslovile od nas državljanov brez državljanjskih pravic, nem se naše države to pravi-

co odrekle, zato ker smo se borili proti fašistični tiraniji in brezpravnosti že prej v svoji lastni domovini. Zato, ker smo se drznili vzeti orožje v roke proti fašizmu v Španiji so nam demokrati zapadnega tipa hudo zamerili ter nam niso dovolili tranzita po francoskem ozemlju v druge nam prijateljske države, katere so nam dovolile dostojno emigracijo.

Tri mesece je že poteklo, odkar smo bili proč od bojnih položajev. Med tem se pa na fronti ni mnogo spremenilo. Franco se je pripravil na vse krplje na zadnjo ofenzivo proti republik. Prihajale so nove formacije iz Italije in Nemčije, brez kakšnega protesta organizacije združenih narodov v Ženevi. Mesta in vasi v Kataloniji so bila prenapolnjene beguncev, ki so bežali pred Frankovimi tolpami iz Levante in Alto-Aragona in tudi v gozdovih in travnikih je mrgolelo vse živo otrok in starejših ljudi. Ta reža ljudi se je premikala po cestah proti francoski meji v upanju, da bodo dobili v Franciji boljše življenje.